

Forvaltningsplan for Våler kommunes skogeiendommer 2025 – 2029

Herredshuset, Kjosveien 1, 1592 Våler i Østfold

E-post: postmottak@valer.kommune.no

Sentralbord: 69 28 91 00

Organisasjonsnummer: 959 272 581

Innhold

Forvaltningsplan for Våler kommunes skogeiendommer 2025 – 2029	2
Kartutsnitt av Våler kommunes skog i Mørkveien, Slåttemyr og Fløterveien	3
<i>Kart over områder aktuelle for skogsdrift og avvirkning</i>	5
Overordnede mål for forvaltningen av Våler kommunes skogeiendommer	6
Relevante lover, forskrifter, planer etc. for forvaltningen av skog.....	7
Oversikt over skogeiendommer som eies av Våler kommune	8
Forvaltning og drift i planperioden	10
Avvirkning og skogkultur.....	11
Avvirkning	11
Skogkultur	14
Markberedning.....	14
Foryngelse	14
Ungskogpleie	15
Gjødsling	16
Miljø- og klimatilpasning	17
Veier.....	18
Jakt og fiske	19
Jakt	19
Fiske.....	19
Rekreasjon.....	20
Organisasjoner og private aktører	21

Forvaltningsplan utarbeidet av Peter Kangas – Fagleder skog

Bilder på forside tatt av Reidar Kaabbel

Forvaltningsplan for Våler kommunes skogeiendommer 2025 – 2029

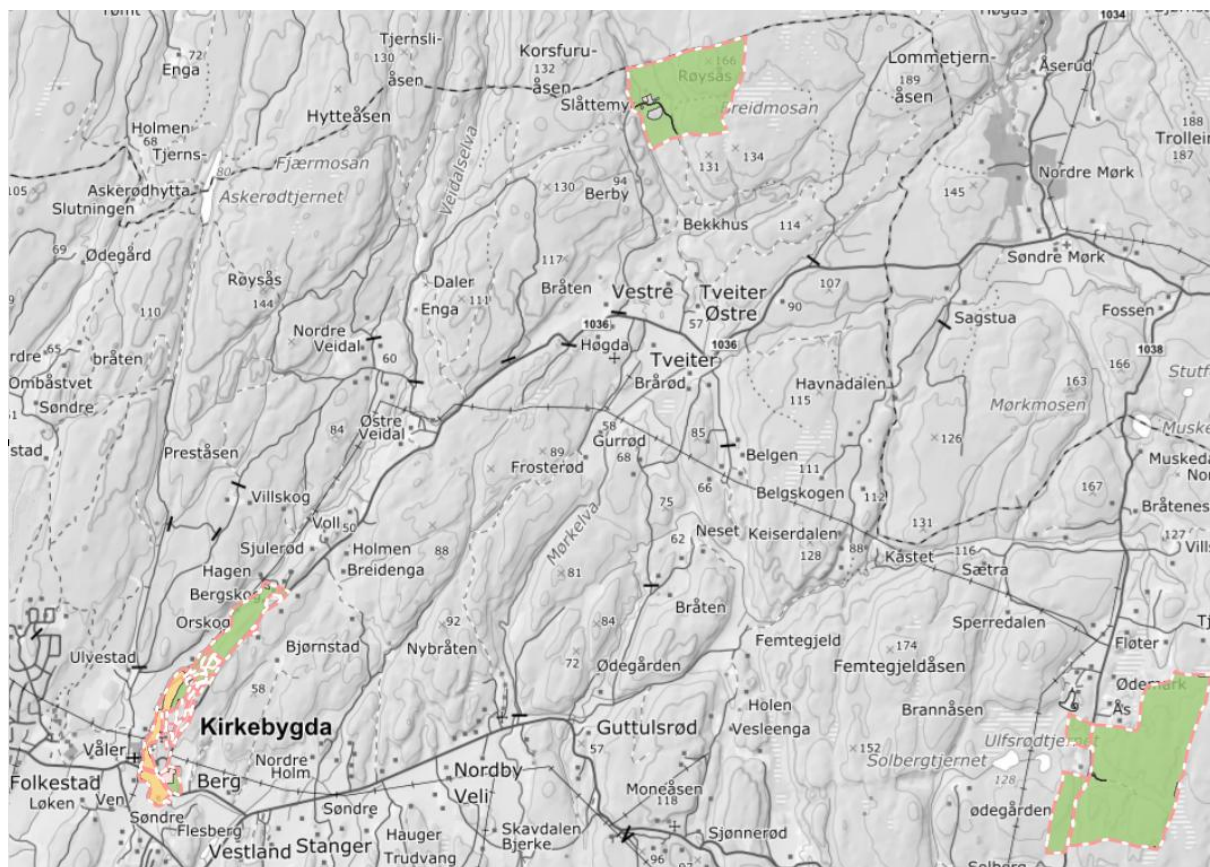
Våler kommune skal være en aktiv forvalter av sine skogeiendommer, og ha som mål å bidra til positive ringvirkninger i lokalsamfunnet og i skogbruket som helhet.

Forvaltningen av skog og utmark skal ta sikte på å fremme vern, ivaretagelse og styrking av økosystemtjenester som karbonlagring og –binding, friluftsliv, samt ivaretagelse av genetisk-, habitats- og artsmangfold. Våler kommune skal ta bærekraftige, kvalifiserte og kunnskapsbaserte valg for sin skog og utmark som sikrer natur- og kulturhensyn og ivaretar eiendommenes verdi.

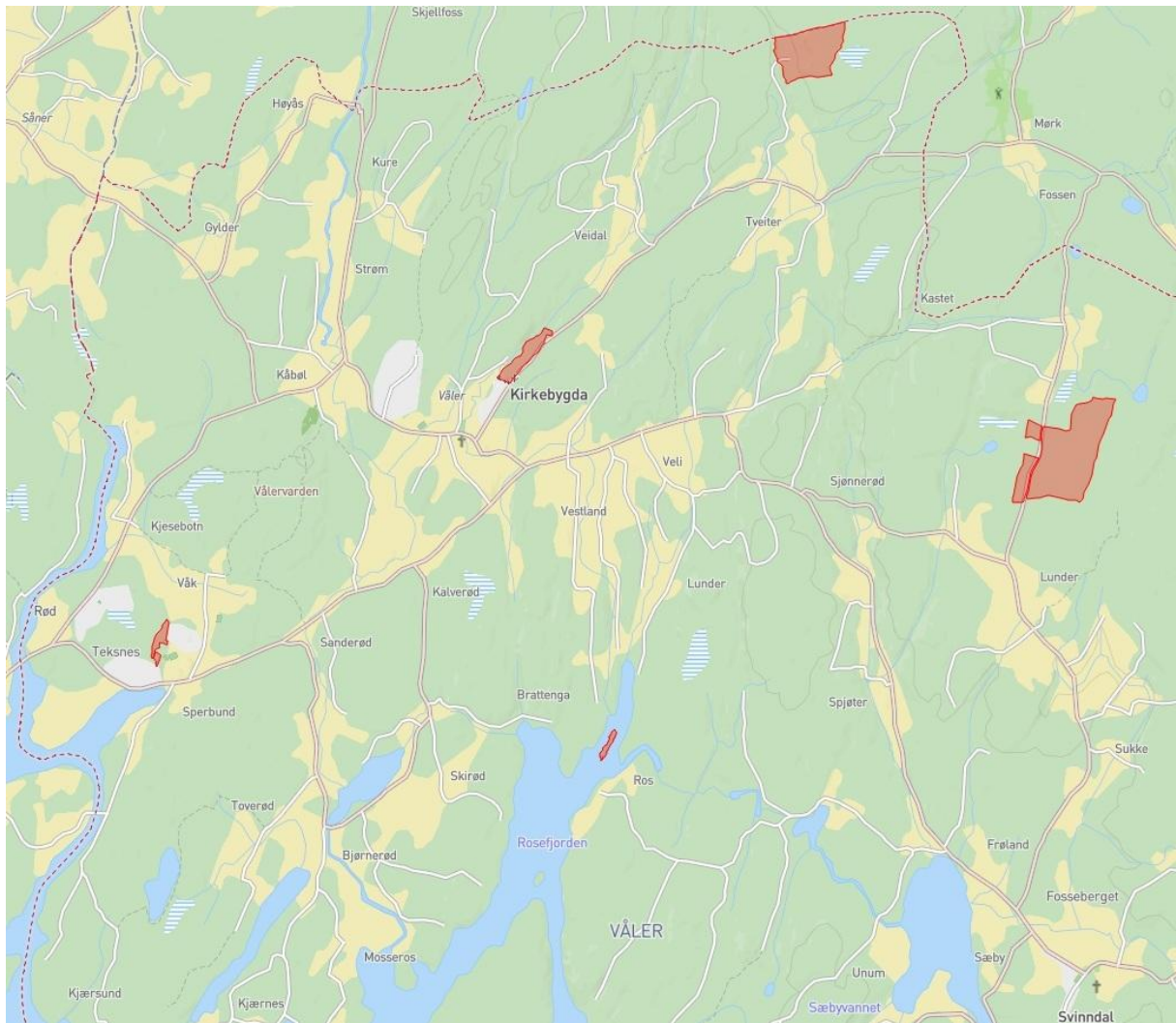
Forvaltningen skal ta sikte på å fremme friluftsliv, folkehelse og bidra til at kommunens skog er til glede for flest mulig av innbyggere og besøkende. Både dette og hensyn til biologisk mangfold, samt bevaring av leveområder for vilt og dyreliv, bør prioriteres fremfor økonomisk gevinst ved planlegging og beslutninger. Skogkulturtiltak i skog eid av Våler kommune slik som planting, ungsogpleie og tynning skal utføres etter gjeldende retningslinjer og gjeldende lovverk. Ved å utføre disse tiltakene til riktig tid sikres verdiskapning i form av tømmerproduksjon og skogprodukter for framtidig salg, samt sørger for at verdien av skogeiendommer ivaretas.

Der forvaltningen finner det riktig skal skogeiendommer eid av Våler kommune utvikles som eiendom gjennom tilrettelegging for kjøp, salg eller makeskifter av arealer.

Forvaltningsplanen er utarbeidet basert på opplysninger som fremkommer i seneste skogbruksplan, produsert i 2015 av Viken skog.

Kartutsnitt av Våler kommunes skog i Mørkveien, Slåttemyr og Fløterveien

Kart over Våler kommune med kommunens skogeiendommer markert med røde felt

Kart over områder aktuelle for aktivt skogbruk

Fra øverst venstre og med klokken: Fløterveien (Leirduebanen), Slåttemyr, Våk skole, Mørkveien

Overordnede mål for forvaltningen av Våler kommunes skogeiendommer

Helhetlig og kunnskapsbasert forvaltning og drift skal bidra til at Våler kommunes skog drives på en måte som ivaretar naturmangfold, bidrar til økt karbonbinding og –lagring, tar hensyn til skogutvikling og friluftsinnteresser. Skog eid av Våler kommune skal være et attraktivt tilbud for befolkningen. Eiendommene skal forvaltes og driftes i tråd med økologiske og bærekraftige prinsipper. Det biologiske mangfoldet skal bevares og om mulig videreutvikles. Forvaltning og skjøtsel av natur i Våler kommune skal legges opp på en måte som tar hensyn til forholdet mellom friluftsliv, idrett, naturvern og næringsvirksomhet.

Det skal videre være fokus på klima- og naturvennlig forvaltning av skog ved å:

- Bevare skogområdene, med deres natur-, kultur- og opplevelsesverdier
- Sikre en bærekraftig bruk av naturressursene
- Bevare et stedegent og variert dyre- og planteliv
- Sikre at skogforvaltningen bidrar til klimaløsningen både gjennom karbonbinding og effektiv ressursutnyttelse
- Bevare kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for opplevelse og kunnskap.
- Forvalte vann og vassdrag for naturmangfold og friluftsliv
- Bevare områder hvor hensynet til ro og stillhet skal være rådende
- Sikre viktige arealer for naturvern, naturopplevelser, friluftsliv- og idrettsaktiviteter
- Stimulere til størst mulig bruk av skogens trivsels- og helseoppbyggende tilbud.
- Sørge for god og balansert tilrettelegging av for varierte friluftsliv- og idrettsaktiviteter
- Sørge for godt vedlikehold og effektiv drift av eksisterende anlegg
- Sikre nye natur- og friluftsområder for byens befolkning gjennom regulering, vern eller erverv
- Det skal jobbes målrettet med tiltak med mål om økt naturmangfold

Relevante lover, forskrifter, planer etc. for forvaltningen av skog

Lover	Forskrifter	Statlige planer og strategier	Kommunale planer
Forvaltningsloven Naturmangfoldloven Friluftsløven Kulturminneløven Viltloven Motorferdselloven Lakse- og innlandsfiskeløven Plan- og bygningsloven Lov om skogbruk Forurensningsloven Naturoppsynsloven Jordloven Vannressursloven	Forskrift om bærekraftig skogbruk Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag Forskrift om skogfond Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier	Skog og trenæringa – ein drivar for grøn omstilling Meld. St. 6 (2016-2017) – Verdier i vekst: Konkurransedyktig skog- og trenæring Regjeringens bioøkonomistrategi: Kjente ressurser – uante muligheter Klimaplan for 2021 – 2030 (Meld. St. 13 (2020-2021), Innst. 325 S (2020-2021)) Regional plan – Klima og energi – Østfold Fylkeskommune	Kommuneplanens samfunnsdel Kommuneplanens arealdel
Annet: Norsk PEFC skogstandard			

Oversikt over skogeiendommer som eies av Våler kommune

I Våler kommune er det om lag 200000 dekar skog og utmark. Dette er det samme som 200 kvadratkilometer og utgjør om lag 80% av kommunens totalareal. 170 000 dekar av dette er produktiv skog som egner seg til næringsvirksomhet. Våler kommune eier til sammen 2071 dekar produktiv skog. Med produktiv skog menes skog som kan produsere minst én kubikkmeter trevirke per hektar per år, der det kan drives skogsdrift med økonomisk utbytte.

Område	Areal i dekar (da)
Våk barneskole - nord og vest for skolen	56
Teksnes boligfelt - arealer i og rundt boligfelt	12
Haratangen - i Vansjø	35
Bergfeltet - Mørkveien	204
Slåttemyr	572
Fløterkroken	1112
Arealer i boligfelt	45
Tiurøya i Vansjø	27
Gudøya	442
Gressøya – nordre halvdel (frivillig vern – inngår i Sandå og Henestangen naturreservat)	863

Tabell over skogsarealer der Våler kommune er grunneier eller har driftsansvar

Våler kommune eier flere arealer i tilknytning til Vansjø, samt har også driftsansvar etter avtale på noen areal hvor kommunen selv ikke er grunneier.

Våler kommune har forvaltningsansvaret på Gudøya i Vansjø. Gudøya er en øy med et areal på 442 dekar. Øya er et statlig sikret friluftslivsområde, eid av miljødirektoratet.

Våler kommune er og grunneier på Haratangen, en tange stikkende ut i Vansjø, som også er et statlig sikret friluftslivsområde. Da friluftsliv er hensikten bak statlig sikring av disse områdene, blir vanlig skogbruk med uttak av tømmer mindre aktuelt. Noe tynning av skogen og rydding av stier kan bli aktuelt å gjennomføre.

Gressøya

Våler kommune er grunneier på nordre halvdel av Gressøya, en del av Sandå og Henestangen naturreservat. Naturreservatet er basert på frivillig vern av skog hvor grunneiere, Våler kommune og andre privatpersoner, har inngått en avtale med Miljødirektoratet. Sandå og Henestangen naturreservat ble vernet ved kongelig resolusjon 14.02.2014. Reservatet ligger øst i Vansjø og omfatter skog nord og sør for Sandå, Tombøya samt nordre del av Gressøya i Våler kommune, og Henestangen i Råde kommune. Reservatet omfatter totalt 7106 dekar, hvorav 5317 dekar landareal og 1789 dekar vann.

I naturreservatet er all vegetasjon vernet, og vanlig skogsdrift her blir derfor uaktuelt. Formålet med naturreservatet er å bevare et stort og relativt lite påvirket skog- og landskapsområde øst i Vansjø, som representerer fattige til middels rike skogtyper med gran og furu i lavereliggende trakter under marin grense i Sørøst-Norges grunnfjellsstrøk. Området har særskilt betydning for biologisk mangfold. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Våler kommune skal tilrettelegge for friluftsliv på Gudøya og Haratangen, med følgende mål:

- Minske de fysiske hindringene for friluftsliv og legge til rette for økt friluftaktivitet
- Ivareta opplevelseskvalitetene i området, og legge til rette for gode naturopplevelser
- Hindre at friluftsliv fører til unødige inngrep, slitasje og forstyrning på plante- og dyrelivet og ødeleggelse av kulturminner og kulturmiljø

Basert på skogbruksplan fra Viken skog, så er områder beskrevet i tabellen under aktuelle for skogsdrift. Skogbruksplanen inneholder en detaljert ressursoversikt over definerte driftsenheter, også kalt bestand. Bestandene differensierer et større område på en skogeiendom mtp bonitet, trærnes alder, og stående volum av biomasse/tømmer. Driftskostnader for å avvirke tømmer på Tiurøya vil trolig være for høye til at det blir lønnsomt, da dette er en øy i Vansjø. Forvaltningen av Tiurøya, Gressøya, Gudøya og Haratangen er beskrevet i egen forvaltningsplan.

Skogsarealer aktuelle for skogsdrift, stående volum og årlig tilvekst

Område	Areal (dekar)	Beregnet stående volum 2025 (m ³)
Slåttemyr	572	8430
Mørkveien	131	1350
Fløterveien	1112	15788
Våk skole	56	1410
Total¹ (Tiurøya, Gressøya, Gudøya og Haratangen ikke medregnet)	1907	26.978 m³
Årlig tilvekst	911 m³	

Forvaltning og drift i planperioden

Oversikt over avvirkning i Våler kommunes skog de siste 10 år

År	Gran m ³	Furu m ³	Lauv m ³	Energi m ³	Total m ³	Snittpris (kroner per m ³)
2024	587	67	153	34	841	733
2023	1399	20	3	0	1422	558
2022	23	0	0	67	90	263
2021	49	121	0	0	170	297
2020	47	16	0	60	123	278
2019	30	30	0	10	70	407
2018					-	-
2017					-	-
2016	38	0	25	7	70	278
2015	1943	211	147	10	2311	355
Total siste 10 år - m³	4116	465	328	188	5097	

¹ Tiurøya, Gressøya, Gudøya og Haratangen ikke medregnet

Avvirkning og skogkultur

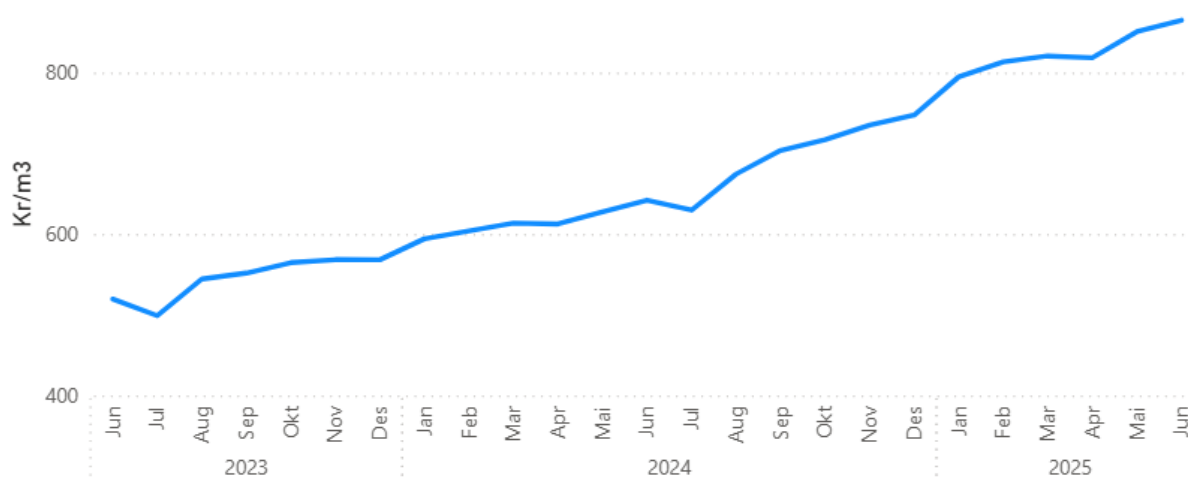
Avvirkning og tynning

Stående volum på Våler kommunes eiendommer som er aktuelt for skogsdrift er beregnet til å være på totalt 26 978 m³. Relativt lite av kubikkmassen er i midlertidig nådd hogstklasse 5, som vil si hogstmoden skog. Av 26 978 m³ er 4519 m³ registrert i bestand av hogstklasse 5, som utgjør 16.7% av stående volum. Skogbruksplanen fra Viken skog er basert på skogtaksering utført i 2015, så det faktiske volumet av hogstmoden skog kan være høyere enn volum oppgitt i skogbruksplan. Tilveksten i kommunens skog er oppgitt til å være 911 m³ i året. Tilveksten er trærnes volumøkning årlig og er fordelt på alle de fem hogstklassene fra nyetablert skog (hogstklasse 1) til hogstmoden skog (hogstklasse 5). Produksjon av biomasse foregår også i skog som enda ikke er hogstmoden, og dette bør tas hensyn til ved fastsetting av et eventuelt årlig mål for antall m³ som skal avvirkes.

I kommunens skog ligger generelt hogstmodne bestand lengre unna gode veier, og derfor kan det bli krevende å nå store volum avvirket tømmer hvert år. Skal hogst utføres i planperioden bør bestand av eldre hogstmoden gran prioriteres, da furu er mer bestandig mot råteskader. Hogst av 1217 m³ i mars 2025 i kommunens skog resulterte i en andel av sagtømmer på 40% og en andel av massevirke på 60%. Det er rimelig å forvente en lignende fordeling i hogst utført senere i planperioden, da bestand aktuelle for hogst er etablert rundt samme tid. Med sagtømmer menes tømmer som kan sages til trelast, som forutsetter visse kvaliteter og dimensjoner. Massevirke er tømmer som ikke er egnet for trelast og blir gitt en lavere pris for enn sagtømmer. Massevirke brukes som råmateriale til ulike produkter som papir, kartong, tilsetning i dyrefôr og lignende.

Tynning av skog bør prioriteres i planperioden fremfor sluttavvirkning. Med tynning menes hogging av en viss andel av trærne i et bestand som er kommet over ungskogstadiet, men som ennå ikke er hogstmodent. Ved å tynne skogen flyttes tilveksten over på trærne med best kvalitet, som gjerne oppnår en høyere salgspris ved sluttavvirkning. En skog som er tynnet vil for de fleste være et mer attraktivt turmål, da den er mer åpen og enklere å ta seg fram i enn en utynnet skog. Det er først og fremst skog i hogstklasse 4 som er aktuelt for tynning. 53% av volumet i kommunens skog er oppgitt i skogbruksplan til å være i hogstklasse 4. Ved tynning er det vanlig å ta ut 5-7 m³ per dekar. Om lag 460 dekar av kommunens skog kan være aktuelt for tynning. Dette kan gi et uttak på 2300 m³ bare fra tynning i planperioden.

Prisutvikling - Tømmer

Gjennomsnittspriser på innmålt industrivirke (sag-, masse- og energi- og vrakvirke). I energivirket inngår kun innmålt rundvirke til flis.

Prisen på tømmer har økt de siste årene, og i juni 2025 har gjennomsnittsprisen per m³ innmålt industrivirke nådd 865 kroner². I planperioden bør man prioritere tynning, og eventuell hogst bør gjennomføres i eldre granbestand. Selv ved et lavt uttak av tømmer fra tynning og hogst vil Våler kommunes skog kunne gi inntekter, samtidig som man ivaretar økologiske hensyn, levesteder for dyr og tilgang til friluftsliv for innbyggere og besøkende.

Tømmerkjøpere fra Viken skog og Glommen Mjøsen skog har oppgitt en inntekt på 200 til 330 kroner per m³ fra tynning, fratrasket kostnader. Ved bruk av det lavere anslaget for inntekt, vil et uttak på 2300 m³ fra tynning i planperioden resultere i en inntekt på 460 000 kroner. Inntekten per m³ vil trolig variere noe i planperioden grunnet variasjoner i tømmerpris og driftskostnader ved skogsdrift. 10% av denne inntekten, om lag 46 000 kroner, vil bli avsatt til skogfond. Inntekten per m³ vil trolig variere noe i planperioden grunnet variasjoner i tømmerpris og driftskostnader ved skogsdrift.

	Uttak i m ³	Inntekt per m ³	Forventet inntekt
Per år	460	200 kr	92 000 kr
Totalt for planperiode	2300	200 kr	460 000 kr

Tabell over uttak fra tynning

² <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/statistikk-og-utviklingstrekk/utviklingstrekk-i-skogbruket/tommeravvirkning-og-priser>

Ved salg av tømmer er man pliktig til å trekke mellom 4 og 40% av brutto tømmerinntekt til skogfond. Det må skattes av inntekter fra salg av tømmer, men den delen som settes på skogfondkontoen blir ikke inntektsført eller beskattet før pengene tas ut av fondet for å dekke investeringer i skogen. Når penger fra skogfondet brukes til investeringer i skogen, er det kun 15 prosent som blir beskattet, resten er skattefritt.

Midlene fra skogfondskonto kan brukes til en rekke tiltak og investeringer i skog som:

- skogkulturtiltak, som markberedning, planting og ungskogpleie
- nybygging og ombygging av skogsveger, samt ombygging av velteplasser
- vedlikehold av skogsbilveger og velteplasser
- miljøtiltak, som pleie av kantsoner i skog
- skogbruksplanlegging
- bioenergianlegg og -utstyr for varmeleveranse
- forsikring av skog – Våler kommunes skog er forsikret gjennom Skogbrand Forsikringsselskap
- kursavgift og kursmateriell for kurs knyttet til skogens drift
- oppmerking av eiendomsgrenser i forbindelse med jordskifte
- dekke merverdiavgift knyttet til de aktuelle tiltakene³

Om lag 92 000 kroner kan forventes i inntekt per år ved salg av 460 m³. Inntekten vil trolig variere noe i planperioden grunnet variasjoner i tømmerpris og driftskostnader ved skogsdrift. Ved tegn på råte i eldre bestand av hogstmoden gran, bør det vurderes om bestandet skal avvirkes. Dette kan være med på å øke inntekten fra kommunens skog i planperioden. Statstilskudd vil trolig gis til flere ulike skogkulturtiltak i planperioden, og Våler kommune vil søke om dette når tiltak har blitt utført. Statstilskudd til skogkulturtiltak dekker gjerne inntil omtrent 30 til 35% av kostnaden for tiltaket.

³ <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/om-skogfond/skogfond-og-skogfondkonto>

Skogkultur

Markberedning

Med markberedning menes bearbeiding av jordoverflata. Tiltaket gjøres for å bedre etableringsforholdene til skogplanter. Fordeler med markberedning er:

- minskning av konkurransen fra annen vegetasjon
- jevnere fuktighet
- økt jordtemperatur, slik at rotveksten går fortere
- minskning av frostfaren
- økt nedbrytning av humus slik at næringstilgangen blir bedre
- opphøyd plantepunkt på fuktig mark
- begrensnig av snutebilleskader

Våler kommune skal i samråd med skogbruksleder, eller skogentreprenør, ta stilling til eventuell markberedning der det finnes hensiktsmessig før foryngelse av ny skog. Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, oppgir gjennomsnittlig kostnad i 2024 for markberedning til å være 540 kr per dekar⁴.

Foryngelse

Ved etablering av ny skog etter hogst, såkalt foryngelse, så skal riktige planter velges for utplanting. Riktig valg av proveniens (opprinnelsesområde for frø) er viktig for et vellykket planteresultat. Anskaffelse av planter til foryngelse bør gjøres fra planteskoler som produserer planter fra foredlede frø. Foredlet frø er høstet fra frøplantasjer, som består av trær utvalgt på grunnlag av ulike kvalitetsegenskaper. Foredlingen gir en betydelig vekst- og kvalitetsgevinst. Våler kommune skal også ta stilling til om det skal benyttes behandlede planter for å redusere skader fra gransnutebillen. Frøtrestillinger for naturlig foryngelse av furu skal vurderes der det er hensiktsmessig.

Etablering av andre treslag enn gran og furu skal også vurderes. Bjørk, svartor, osp og kirsebær er treslag med kortere omløpstid enn gran og furu. Med omløpstid menes antall år fra ny skog er etablert til hogstmoden alder. Disse treslagene kan blandes i bestand, og med dette spre risikoen for storm- og snøskader på skogen mer enn ved ensartede bestand av kun gran og furu.

⁴ Veiledende kostnader for skogkultur og godtgjøring av skogeiers eget arbeid i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus i 2025 - Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus – brev sendt til kommunene 25.03.2025

Etter befaring våren 2025 er behovet for planting i kommunens skog kartlagt, og totalt areal som trenger foryngelse er 78 dekar. Kostnad for skogplanter og utplanting basert på priser hos Glommen Mjøsen skog, ligger på om lag 8.70 kr per plante. Planteantall kan variere etter bonitet, men på middels boniteter er 200 planter per dekar vanlig.

Foryngelse av 78 dekar vil gi et behov for planting av 15.600 planter (78 dekar x 200 planter). Dette vil medføre en kostnad på 135.720 kroner, for å dekke dagens behov for planting per april 2025. Skogfondsmidler fra kommunens skogfondkonto kan benyttes til planting, og statstilskudd på inntil 30% av kostnaden kan søkes om. Hvis hele tilskuddet på 30% av kostnaden utbetales, blir total kostnad for planting på om lag **95.004 kr**. Tilskudd- og tilskuddssatser fra statlige tildelte midler kan variere fra år til år, også framover i planperioden. Statstilskudd for å dekke deler av kostnaden ved foryngelse vil trolig bli gitt i årene fremover i planperioden, men tilskuddssatser fra år til år kan variere.

Ungskogpleie

Med ungsogpleie menes rydding eller avstandsregulering av ung skog med hensikt på utvalg av trær med best potensiale for vekst. Ungskogpleie er bevisst utvelgelse av framtidsstammer som har best kvalitet og de beste treslagene som finnes i bestandet. Disse framtidsstammene fristilles, helt eller delvis, gjennom ungsogpleie. Etter ungsogpleie skal framtidsstammene være mest mulig jevnt fordelt på arealet.

Ungskogpleie bør utføres tidlig, og da helst før trærne har nådd 10 meters høyde. Jo tidligere tiltakene utføres, desto mindre tid og ressurser kreves for å fjerne uønsket vegetasjon. Små trær og planter er lettere å fjerne enn større trær som krever tyngre utstyr og mer arbeidsinnsats.

Ungskogpleie fremmer robust skog da unge trær er mer sårbare for konkurrerende vegetasjon. Tidlige tiltak sikrer at skogen vokser opp med trær som tåler klimautfordringene bedre. Tidlig utført ungsogpleie hjelper til å redusere klimarisiko. En godt pleid ungsog er mindre sårbar for klimarelaterte hendelser som tørke, frost eller storm. Våler kommune skal ha som mål å utføre ungsogpleie tidlig, og legge til rette for at ungsogpleie kan utføres med hensyn til undervisnings- og opplæringsformål.

Etter befaring våren 2025 er behovet for ungskogpleie i kommunens skog kartlagt, og følgende bestand er aktuelle for gjennomføring av ungskogpleie i planperioden:

Sted	Bestand	Areal i dekar
Mørkveien	Nr.36 – 17 dekar Nr.38 – 7 dekar Nr.39 – 11 dekar Nr.47 – 5 dekar	40 dekar
Fløterveien	Nr.58 – 9.7 dekar Nr.84 – 17.3 dekar	27 dekar
Våk skole	Nr.120 – 7 dekar Nr.121 – 2.7 dekar Nr.122 – 5.5 dekar Nr.124 – 4.1 dekar Nr.127 – 8.6 dekar Nr.129 – 7.7 dekar	35 dekar
Total		102 dekar

Med en kostnad for ungskogpleie på 750 kr per dekar, vil total kostnad bli **76.950 kr.**

Skogfondsmidler fra kommunens skogfondkonto kan benyttes til dette formålet, og statstilskudd på inntil 35% av kostnaden kan søkes om. Hvis hele tilskuddet på 35% av kostnaden utbetales, blir total sum for ungskogpleien på 50.017 kr. Tilskudd- og tilskuddssatser fra statlige tildelte midler kan variere fra år til år, også framover i planperioden. Om det utføres ungskogpleie på alt areal som er aktuelt, vil behovet for ungskogpleie være tilnærmet dekket for hele planperioden.

Gjødsling

I norsk skog på fastmark er tilgang på nitrogen den enkeltfaktoren som i størst grad begrenser trærnes vekst. Nitrogengjødsling vil føre til at trærne bygger ut kronene, og det blir nokså raskt en positiv effekt på volumtilveksten. Det er vanlig å regne med at en gjødsling med 15 kg N per dekar i barskog vil øke tilveksten med omtrent 0,15 kubikkmeter per dekar og år i 6- 10 år. Gjødsling kan bidra til å øke skogens opptak og lagring av karbon⁵. På gjødslede arealer vil tilveksten øke i en periode på 6 til 10 år og hogst skal normalt utsettes i om lag 10 år til gjødselvirkningen er avsluttet. Våler kommune skal ta stilling til om det skal gjødsles i aktuelle bestand på kommunens skogeiendommer.

⁵ Målrettet gjødsling av skog som klimatiltak | M174/2014 - Miljødirektoratet, Statens landbruksforvaltning og Norsk institutt for skog og landskap.

Miljø- og klimatilpasning

Skogen vil både påvirkes av klimaendringene og være viktig i møte med klimaendringene, både som bidragsyter i klimatilpasning, og til å begrense klimaendringene. Varmere vintre med lite frost og tele vil gi vanskeligere driftsforhold og øke risikoen for kjøreskader hvis grunnen ikke bærer maskinene. Mildere og våtere klima, i kombinasjon med vind vil gi utfordringer knyttet til trehelse og vindfall. Klimaendringene vil dessuten føre til endrede vekstforhold som sannsynligvis vil påvirke det biologiske mangfoldet også lokalt i Våler kommune.

For å møte disse utfordringene vil det være viktig med god skogskjøtsel som bidrar til stabile bestander med god skoghelse, for å forebygge skader på skogen som følge av klimatiske forhold og ved framtidige driftsmåter. Forskning fra Skogstyrelsen⁶ i Sverige viser at det er viktig å tilpasse oss klimaendringene ved å iverksette tiltak som øker variasjonen i skogene (unngå monokulturer), prioritere restaurering av våtmarker og redusere flatehogst og risiko for kjøreskader. Denne type tiltak vil bidra til blant annet å binde opp vann ved ekstrem nedbør, og gi et vern mot erosjon.

Økt variasjon av treslag i kommunens skog vil også gi mer robuste bestander når det kommer til insektsangrep. Våler kommune skal vurdere etablering av andre treslag enn gran og furu ved foryngelse etter hogst.

Trær og vegetasjon tar opp karbon når de vokser, og trær som blir stående etter at vekstraten har flatet ut sørger for lagring av karbonet, både i stammen så vel som i skogbunnen. Sentrale, mulige skogtiltak mot klimaendringer i gjeldende nasjonal klimaplan basert på Klimakur 2030 handler om å øke karbonopptak eller redusere utslipp av klimagasser ved arealbruksendringer. Økt karbonopptak er noe som kan oppnås ved å plante tettere, plante på nye arealer og styrke ungskogpleien.

Dette er langsiktige tiltak som vil få effekt ettersom trærne vokser til. Det vil dessuten være aktuelt å utsette hogsttidspunkt på enkelte områder, da dette vil øke netto karbonopptak fra disse bestandene. I tillegg vil skogen erstatte fossile råvarer med tre. Dersom sistnevnte skjer i varige produkter vil karbonet lagres i produktets levetid, dersom det benyttes til energiformål vil man oppnå klimaeffekt, men ikke utsette at biogent CO₂ slippes ut.

⁶ Skogsstyrelsen. (2020). Rapport 2019/23 - Klimatanpassning av skogen och skogsbruket -mål och förslag på åtgärder. Jönköping: Skogsstyrelsen.

Myndighetene slår fast at de vil utarbeide insentiver som tar hensyn til biologisk mangfold, friluftsliv og andre interesser. Norsk institutt for naturforskning (NINA⁷) viser til at det er lagret 3-4 ganger mer karbon i jordsmonnet enn i biomassen av trær og andre planter over bakken. Mye av dette vil slippes ut under hogst og annen bearbeiding. NINA påpeker at karbonlagrene under bakken ikke tas tilstrekkelig høyde for i internasjonal klimarapportering og i nasjonale myndigheters arbeid med å utvikle tiltakene for økt opptak av karbon i skogen. Det er behov for økt kunnskap om disse sammenhengene.

Østfold Fylkeskommune regionale plan for klima og energi 2019 – 2030, har et delmål som lyder følgende «øke skogproduksjonen med 20 % innen 2030 for å gi grunnlag for økt hogst og mer råstoff til treforbrukende industri». Skogarealet i Østfold utgjør 65 % av fylkets totale areal, og 90 % av dette er produktiv skog. God skjøtsel av plantet skog er viktig for å få mest mulig karbonbinding. Rask tilplanting etter hogst og tettere beplantning kan øke karbonlagringen i skogen. Våler kommune skal skjøtte sine skogeiendommer aktivt, og ta hensyn til regional plan for klima og energi 2019 – 2030 ved planlegging av tiltak i skogen.

Veier

Landbruksveier er veier der veiens hovedformål er jordbruk og skogbruk. Våler kommune skal vedlikeholde egne skogsbilveier, da veiene bidrar til effektiv drift og transport, samt gir innbyggere og besøkende økt tilgang til rekreasjon i skogen. Dersom skogsbilveier er finansiert med statstilskudd, er det et krav at veien blir vedlikeholdt til den standard den opprinnelig ble bygd. Stikkrenner og grøfter bør ettersees årlig, og utbedres ved behov.

Veier er helt avgjørende for å drive aktiv forvaltning gjennom hele vekstomløpet i skogen (70-110 år). Det er både enklere og billigere å utføre skjøtselarbeid i skogen når vei er tilgjengelig. Generelt er det billigere å drive jevnt vedlikehold, fremfor vedlikehold etter skippertaksmetoden. Bedret adkomst gir effektivt skogbrannvern og letter opprydding etter stormfelling, snøbrekk og billeangrep. Skogsbilveier gir og bedre tilgjengelighet ved jakt og andre utmarksaktiviteter.

Vedlikehold av skogsbilveier og velteplasser som inngår i det permanente veinettet kan finansieres med midler fra kommunens skogfondskonto. Tilskudd fra offentlige midler gis ikke til ordinært veivedlikehold, men kan utbetales til flaskehalsutbedringer og

⁷ NINA - Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning. (2020). Carbon storage in Norwegian ecosystems (revised edition). Trondheim: NINA.

standardheving av veien. Standardheving vil si ombygging og opprusting av veien til en høyere veiklasse enn veien ble bygget i.

Jakt og fiske

Jakt

I Våler kommune er det meste av arealet egnet for jakt hos private grunneiere, der grunneier jakter selv eller leier bort til faste jegere. For kommunens eiendommer på Slåttemyr, Gudøya og Gressøya selges det jaktkort for rådyr og annet småvilt. I 2024 ble haren administrativt fredet på Gudøya og kommunens del av Gressøya.

Jegeravgift må være betalt for å kjøpe kort. Ved jakt på rådyr må jeger ha tilgang på godkjent ettersøkshund. Gudøya og Gressøya i Vansjø er flotte å trene harehunder på, og Våler kommune ønsker å benytte de to øyene mer målrettet til trening av hund. Gjeldende satser for jaktkort, og kort for hundetrening på Gudøya og Gressøya, finnes i Våler kommunes budsjett og økonomiplan 2025-2028⁸.

Per 10.09.2025 har Våler kommune hatt en inntekt på 1600 kroner fra jaktkort og kort for hundetrening i 2025. Med mer aktiv promotering på kommunens hjemmesider og i andre kanaler finnes det muligheter for økte inntekter.

Fiske

Bestanden av fisk i Vansjø er stor og det er mulig å fange gjedder, abbor, gjørs og sørv blant andre arter. For fiske med stang, pilk eller oter kan du kjøpe døgnkort, ukeskort eller sesongkort. Det er fritt fiske for barn under 16 år, og det finnes ingen kvotebegrensninger for mengde fangst. Fiskekort kjøpes hos Inatur⁹. Inatur Norge AS er et datterselskap av Statskog Sf.

I 2020 kom Mattilsynet med en anbefaling om å ikke spise fisk fanget i Vansjø, da fisken kan være forurensset av fluorholdig stoff (PFAS). Forurensingen kommer fra brannslukkingsskum benyttet på flyplassen i Rygge. PFAS er ikke akutt helsefarlig, men kan over tid øke risiko for skadelige effekter.

⁸ https://pub.framsikt.net/2025/vaaler/bm-2025-kommunestyrets_vedtak_2025-2028#/generic/summary/feesmanagemant/?scrollTo=t-56

⁹ <https://www.inatur.no/>

Utslippene av PFAS reduseres hvert år, men per 2025 er det bekreftet fra Mattilsynet at det fortsatt er de generelle rådene om PFAS rundt flyplasser som gjelder. Som vil si at det er frarådet å spise fisk eller drikke vann direkte fra ferskvann nær flyplasser. Mattilsynet skriver at det ikke er en eksakt grense for hva som er «nær» nær en flyplass. Dette avhenger blant annet av terrenget, størrelse på vassdrag og avrenning fra flyplass.

Rekreasjon

Skogen i Våler kommune er en samfunnsressurs ved sine bidrag til folkehelsen. Og innbyggerne/befolkningen i kommunen bruker skogene til rekreasjonsformål gjennom hele året. Publikums preferanser når det gjelder skogsområder har blitt behandlet i flere publikasjoner i Norge, og hovedpunktene fra disse kan overføres til de som bruker skogen i Våler kommune til rekreasjon, friluft og idrett.

Mangfold og variasjon er et viktig krav til skogen i et friluftsområde, nærhet til vegetasjon, dyreliv og levende natur i alle stadier av vekst, modning og forfall gjør opplevelsen større. Det er viktig at skogen rommer muligheter til å oppleve skiftende stemninger. Forventningene om variasjon i vegetasjonen gjelder treslag, alder og størrelse på trærne. Skifte i struktur på landskapsnivå foretrekkes også. Videre har brukere av skogen ønsker om at landskapet skal være dominert av skog som gir variasjon og mangfold i skogbildet.

Det er en positiv holdning til blandingskog med innslag av lauvtrær i barskogen og vekslingen mellom ulike alderstrinn. Store trær oppleves som positivt, og brukere av skogen liker skogen bedre jo større trær de finner der. Døde trær oppleves som negativt av mange, men døde trær i sen nedbrytningsfase oppleves derimot som positivt.

Åpninger i skogen med utsyn oppleves som attraktive, og brukere av skog foretrekker å ferdes i åpen skog. Myrer, beitemark og små plasser gir en sterk romopplevelse i skogen. Disse elementene er i ferd med å bli borte som følge av gjengroing og fordi utmarksbeiting og slått i praksis har opphørt. Derimot kan mindre enheter i skogbruket, slik som grupper, holt og små flater gi mye av de samme opplevelsene. Hogstflater kan oppleves som negativt, avhengig av størrelse, fremkommelighet og utseende. Ferske og store snauflater oppleves oftest som negativt, spesielt når det er mye synlig hogstavfall og hjulspor.

Hogstflater med naturlig linjeføring og med gjensatte enkelttrær og mindre grupper av trær gir et bedre inntrykk. Lukkede hogster pleier ikke å gi negative reaksjoner av betydning. Fremkommelighet i skog er også viktig, og det er skogsbil- og traktorveier de fleste i praksis bruker til ferdsel. En del skiløyper legges også på skogsbilveier. Tellingsundersøkelser viser dette, og bruken av disse veiene forklares med at skogsbilveier enten har fortrenget viktige stier eller fordi disse veiene er mer bekvemme å bevege seg på.

Forventninger og krav til rekreasjon i skogen kan oppsummeres med at naturlighet og gjenkjennelse betyr mye for brukere av skogen. Stillhet og ro i skogen framstår som en kontrast til et hektisk hverdagsliv. Derfor er det viktig å ta hensyn til disse faktorene ved tekniske inngrep, og prøve å opprettholde den mer tradisjonelle skogstrukturen. Dette er fordi større positivitet er knyttet til den flersjiktete og fleraldrede skogen, framfor den ensaldrede og ensjiktete skogen. Det er også viktig å sørge for god framkommelighet i skogen, da dette er et viktig krav for de som driver med rekreasjon i skogen. Mange hevder at de helst vil gå på lite tilrettelagte stier, men i praksis er det disse som brukes mest.

Organisasjoner og private aktører

Skogens ressurser skal forvaltes med mål om å komme felleskapet til gode. Det gis ikke tillatelse til privat hogst av julegran eller til felling av trær for tømmer og ved.

Institusjoner og ideelle organisasjoner kan etter søknad få tillatelse til uttak av trær. Dette skal inngå som del av ordinær skjøtsel og det stilles krav om motorsagkurs og egenerklæring for vedhuggere. Eksempel på avtale kan være tillatelse til utførelse av ungskogpleie og uttak av tømmer i forbindelse med arbeidstrening for unge med psykososiale utfordringer, og for elever i behov av praktisk skolehverdag.

Det kan være aktuelt å inngå avtaler med enkeltpersoner om å rydde i og drive skjøtsel av kommunens skog. Avtalene gjelder for et bestemt areal, og gir anledning til å ta ut vindfall og tynningshogst etter anvisning. Undervisningsinstitusjoner og ideelle organisasjoner bør prioriteres ved ny avtaleinngåelse.